

Kvinnoförbundet i nya verksamhetsformer

Början av den här boken behandlar moderata kvinnors strävan att organisera sig. Formerna när det gäller relationen till partiet har förändrats under årens gång. Så länge kvinnor saknade möjligheter att få erfarenheter inom de politiskt valda organen fick de förlita sig på sina insikter i samhällslivet genom föreningsliv m.m.

Kvinnorna har successivt flyttat fram sina positioner jämfört med de begränsningar som rådde då Centrala Kvinnorådet, CK, formerades.

Senare tids företrädare för de moderata kvinnorna har medverkat till att vidga handlingsutrymmet ytterligare. Ann-Cathrine Haglund och Gullan Lindblad får, var och en på sitt personliga sätt, representera denna utveckling.

Intervju med Ann-Cathrine Haglund

januari 2004

ELISABETH PRECHT

”Kristallklara, spännande Ann-Cathrine Haglund ... betonade valfriheten,” kommenterade Kerstin Hallert i *Svenska Dagbladet* dagen efter den första och hittills enda valdebatten i TV med enbart kvinnliga politiker. Initiativet hade tagits av Fredrika-Bremer-förbundet och dess ordförande Gerd Forssell. Året var 1988 och på fotona har Ann-Cathrine Haglund (helt moderiktigt) jättelika glasögon à la myror ... Hon har ”en röst och en satsmelodi som man inte kan låta bli att lyssna på,” skrev Marika Ehrenkrona i *Expressen*.

Det råder ingen tvekan om att Ann-Cathrine Haglund är ordningsam och organiserad. ”Det märks att hon är lärare”, kommenterar en tidigare medarbetare. En annan säger att ”hon är alltid påläst”.

– Ann-Cathrine är inspirerande och det finns en glädje i botten hos henne, säger Ingegerd Ekberg som var vice ordförande i MKF under Haglunds tid som ordförande 1981–1990. Ingegerd Ekberg, under många år kommunalråd i Tranås, är nu pensionär sedan mitten av 1990-talet men säger att hon under årens lopp haft mycket nytta av den skoling hon fick i Kvinnoförbundet, bl.a. för uppdrag på kommunal nivå. Ann-Cathrine Haglund håller med henne.

– Kvinnoförbundet var en bra politisk skola. Vi ägnade oss åt ett brett register av frågor, kommenterar hon som själv är ett lysande exempel på att så är fallet. Hon har under årens lopp ägnat sig åt allt från familjepolitik till försvarsfrågor.

– Vi analyserade hur kvinnors intressen påverkades av de politiska frågorna, vi vinklade ur kvinnosynpunkt och försökte väcka kvinnors intresse för vår politik, förklarar Ann-Cathrine Haglund.

Hon säger att alla samhällsfrågor berör både kvinnor och män, men att det var kvinnoförbundets uppgift att belysa hur kvinnor ”drabbades”.

– Våra synpunkter och våra aktiviteter breddade kontaktytan för Moderata Samlingspartiet. Samtidigt lyfte vi fram kvinnor och visade upp kvinnors kompetens och kraft.

På två områden var Ann-Cathrine Haglunds och MKF:s engagemang avgörande för moderaternas politik, anser Ingrid Erneman som

var förbundssekreterare för MKF under Ann-Cathrine Haglunds ordförandeskap. Det gällde frågan om att krossa det offentliga monopolet och öppna för eget företagande och alternativa lösningar – bl.a. för att kvinnor som arbetade inom denna sektor skulle få bättre löner och bättre arbetsvillkor. ”Ann-Cathrine drev denna fråga mycket målmedvetet”, säger Erneman som numera är undersköterska i det civila och vice ordförande i socialnämnden, på den partipolitiska arenan. ”Och visst hade vi rätt”, säger hon och pekar på hur sjuksköterskorna fått löneökningar när de kan välja mellan olika arbetsgivare.

Den andra frågan gällde kvinnomisshandel, där Ann-Cathrine Haglund och MKF uppmärksammade problematiken tidigt och i sinom tid fick starkt stöd hos partiordförande Ulf Adelsohn.

”Vi hade roligt”, säger Ann-Cathrine Haglund själv gång på gång då hon berättar om sina år som ordförande för Moderatkvinnorna. ”Och det var en enorm samhörighet.” Den glädje-i-botten som Ekberg talar om, bubblar ofta fram på ytan. Även idag skrattar hon gärna och ofta. Hennes politiska engagemang har inte heller svalnat. Hon anser själv att hon ”kanske har väl mycket att göra”, nu när hon gått i pension efter en karriär som tagit henne från läraryrket via riksdagen till landshövdingeposter i både Malmöhus län och i Uppsala län.

– Många hade varnat mig för att man inte ska ta på sig för många uppdrag, men jag var livrädd för att bli sittande sysslös så jag tackade ändå ja till det mesta ... Nu arbetar jag nästan sju dagar i veckan!

Det där med att arbeta mycket och hårt har hon nog från sin mamma, tror Ann-Cathrine Haglund själv.

– Mamma sa att man måste lära sig att stå på egna ben. Hon var präglad av sin uppväxt. Min mormor blev tidigt änka med fyra barn. Hon hade svårt att försörja sig och var tvungen att låta två av barnen växa upp hos släktingar, berättar Ann-Cathrine Haglund och säger i nästa andetag att ”mamma ville men fick aldrig utbilda sig. Detta bär jag med mig.”

Hemmet som Ann-Cathrine Haglund växte upp i var inte politiskt. Hon vet inte vilket eller vilka partier som föräldrarna röstade på. Själva var hon inte heller politiskt aktiv under uppväxten. Föreningsliv ägnade hon sig dock åt:

– Jag var scout och lotta och sålde majblommor varje år. Men det var först när jag träffade min man som alltid varit politiskt intresserad, som jag blev aktiv.

Sin man Finn Haglund träffade hon redan under gymnasietiden i Örebro. De fick sitt första barn bara veckorna efter Ann-Cathrines studentexamen och flyttade till närliggande Kumla.

– Det var en liten kommun och jag bara drogs med i det politiska livet, säger Ann-Cathrine Haglund och skrattar. Hon förklarar att det var ideologin/tron på individen och dennes ansvar som fick henne att sälla sig till moderaternas led. Och så skolfrågorna förstås. Hon hade nämligen hunnit utbilda sig till språklärare och undervisade i franska och engelska på grundskolan. Hon har ägnat mycket kraft åt ”kvalitet och kunskap i skolan och betygen som ett viktigt hjälpmedel”. Som förälder till tre barn insåg hon dessutom snabbt att avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader var något värt att slåss för.

Hur fungerade det att studera eller jobba heltid, ha små barn och samtidigt vara politiskt aktiv?

– Min man har alltid ställt upp men eftersom han också var politiskt aktiv så var vi glada över att farmor ställde upp som barnvakt. Senare var barnen med. Alla tre har studsat flygblad för moderaterna och stått på fullmäktigelistan. Vår yngsta dotter Maria blev så småningom ordförande i Länskvinnoförbundet.

Ann-Cathrine Haglund berättar skrattande om den gång när hon insåg att familjelivet nog hade blivit alltför ensidigt politiskt.

– Maria, fem år, hade sett Gunnar Sträng på TV. Hon frågade mig: Gunnar Sträng, ska vi tycka om honom? Då insåg jag att vi var tvungna att berätta att det finns fler åsikter ...

I Kumla var det till stor del kvinnoföreningen som svarade för den regelbundna programverksamheten hos moderaterna. Visst hölls mer sociala möten men det var alltid i kombination med politik (”jag minns hur vi en gång provade peruker och hattar och vid samma tillfälle hörde på ett politiskt föredrag av Elisabet Holm. Vi hade vansinnigt roligt ...”). Men för det mesta rörde det sig om att studera ett ämne, debattera och skapa politik i samklang med medlemmarnas åsikter.

Ann-Cathrine Haglund. Foto Mikael Engström.

Gösta Bohman i Örebro i valrörelsen 1979.

– Det var frågan om möten som handlade om allt från sjukvård till miljö- och energipolitik. Kvinnoförbundet centralt sände ut enkäter och underlag i olika ämnen – som senare blev programskrifter – som vi ofta arrangerade mötena kring. Vi bjöd kanske in en sjukvårdspolitiker och så var diskussionen i full gång.

Ann-Cathrine Haglund förklarar att Kvinnoförbundet många gånger fungerat som spjutspets i den moderata politiken.

– Det var Kvinnoförbundet som först tog upp miljö- och energipolitiken.

Hon berättar om Kvinnoförbundets stämma 1975 då man beslutade sig för att slåss för en vårdnadsersättning för föräldrar med små barn. Hon kommer ihåg att hon berättade om beslutet för partiordförande Gösta Bohman när han anlände till stämman och hur han utbrast: ”Vill ni min död?” Det tog ett tag innan moderaterna hoppade på detta viktiga politiska tåg men Gösta Bohman fick ändra sig!

Ann-Cathrine Haglund säger att hon hade stora förhoppningar om att hon var med och skapade ett jämställt samhälle, men att det inte gått så fort som hon och många med henne hade tänkt sig. Hon anser dock att det var viktigt och riktigt att Kvinnoförbundet drev frågan om avskaf-

fandet av de offentliga monopolen samt uppmuntrandet av fri företagssamhet.

– Visst har det hänt mycket men kvinnor är fortfarande diskriminerade och åsidosatta på många områden med lägre löner och lägre pension som resultat. För att inte tala om kvinnorepresentationen i styrelser och i ledningsfunktioner i näringslivet.

– Det krävs fortfarande mycket attitydbearbetning för att göra kvinnorna synliga. En mängd osynliga strukturer styr tänkande och tyckande. Vi behöver dessutom stötta kvinnor som vill fram och även stötta de kvinnor som fått en topposition, säger Haglund, som är emot könskvotering i alla dess former.

Hon säger att kvinnor inte kan behandlas som ett kollektiv. Alla är individer med olika förutsättningar och krav. Men kvinnor har andra erfarenheter än män och de utgör dessutom hälften av befolkningen, så självklart behövs kvinnor på alla plan i samhället. Att utestänga kvinnorna innebär att maskineriet bara går på halv fart.

”Genidrag”, säger Ann-Cathrine Haglund om Moderata kvinnoförbundets satsning på att hjälpa en kvinna i varje länsförbund in i riksdagen. Det var 1976 som Britt Mogård tog initiativet till vad som kom att kallas Aktion MKF -79. Ann-Cathrine Haglund ingick själv i den första gruppen som fick stöd i form av målmedveten kandidatträning och kom in i riksdagen. Och där blev hon kvar tills landshövdingejobbet kallade 14 år senare. Hon var bl. a. ordförande i utbildningsutskottet och minns hur hon fick kämpa där för att få igenom vissa frågor. Konkurrenten i riksdagen var stor, menar hon, men anser att hon och andra nyvalda kvinnor hade fördelar framför många av de nyvalda männen:

– Vi kvinnor var något äldre än horden av unga män som kom in samtidigt i riksdagen. Många av oss hade familj och vi hade alla mer livserfarenheter, vilket gjorde att de politiska kompromisserna inte blev så prestigeladdade.

Detta säger hon var en fördel men kanske också en nackdel i det långa loppet. Eftersom den som vill överleva på den politiska arenan måste kunna slåss för både sig själv och sin sak.

– Men jag kommer nu bara ihåg det roliga, säger hon och tillägger att kamratskapet mellan riksdagsmännen även över partigränserna påminde om en internatskola.

På frågan vilka hjärtefrågor Ann-Cathrine Haglund haft under årens lopp är ett svar ganska givet: Utbildningspolitik. Fortfarande idag är

hon engagerad. Hon är en av 18 ledamöter i den Utbildningsakademi som initierats av Lärarnas Riksförbund och som verkar som ett forum för fritt tankeutbyte på detta område. Akademin delar varje år ut pris till förtjänta lärare och skolor.

Men Ann-Cathrine Haglunds politiska intresse omfattar mycket mer. Hon säger att mänskliga rättigheter är en fråga som ”tog tag i mig under resans gång”. Engagemanget började med att Charlotte Ettliger från WIZO (the Women’s International Zionist Organization) tog kontakt med Moderata kvinnoförbundet för att få oss att skriva under ett upprop till stöd för judinnan Ida Nudel i tidigare Sovjetunionen. Ann-Cathrine Haglund säger att hon steg för steg lärde sig att förstå den svåra situation som Sovjets judar befann sig i. Hur de förföljdes enbart därför att de var judar. Hon åkte till Moskva ett par gånger och träffade förföljda judar för att visa stöd.

– Jag beundrar dessa människor som medvetet trotsade den regim som gjorde att de miste sina arbeten, som trakasserade och förföljde dem och till och med straffade deras anhöriga. Dessa judar ville ju bara leva ett judiskt liv. De ville få resa till Israel, vilket förvägrades dem.

Ann-Cathrine Haglund blev ordförande för Samfundet Sverige-Israel 1989 och var det fram till 1994. Numera är hon medlem i Svenska Kommittén mot Antisemitism. Hon är upprörd över utvecklingen på 2000-talet mot en allt större intolerans gentemot invandrare:

– Idag är det accepterat av många att man gör främlingsfientliga uttalanden. Folk kan häva ur sig generaliseringar om invandrare, utan att någon reagerar.

Den svåraste frågan hon arbetat med var dock aidsfrågan, säger Haglund. Hon satt tidigt i regeringens aids-delegation, så hon vet.

– Den perioden när svenska folket började få klart för sig vad HIV/aids innebar, var fruktansvärt jobbig. Alla hade olika åsikter vad som skulle hända med de drabbade. Det var frågan om allt från att spärra in, till att de smittade skulle förvisas till avlägsna platser ... Synen på de smittade var ofta förfärlig. En räddning och stöd var det att Carl Bildt var partiledare. Han förstod frågan och var dessutom tillgänglig för en dialog. Det gällde bl.a. människors integritet och när vi diskuterade vem/vilka som eventuellt skulle testas för HIV/aids.

Aidsdebatten var en omskakande upplevelse för den då redan luttrade politikern Ann-Cathrine Haglund.

– Mitt förhållningssätt till människor ändrades under denna tid. Jag

Demonstration i Norrköping med temat: Hälften var! Ett moderat kvinnokrav! Fr.v. Annika Wester, Ann-Cathrine Haglund, Elisabeth Fleetwood. Foto Jan Wadström.

blev tvungen att bearbeta min egen människosyn. Jag hade egentligen aldrig tidigare reflekterat över de homosexuellas situation, men stärktes nu i min respekt för människor som är annorlunda.

Ann-Cathrine Haglund har alltid varit internationellt intresserad och var under ett antal år ledamot i Europarådets parlamentariska församling. Hon har även deltagit i sessioner vid FN i New York samt ett antal internationella konferenser, bl.a. Europeiska Kvinnounionen (EFU).

Med dessa erfarenheter i bagaget blev Ann-Cathrine Haglund landshövding i Malmöhus län. Året var 1993 och hon kom att stanna på denna post i nära tre och ett halvt år, då Malmöhus län och Kristianstads län slogs ihop till Skåne län. Hon erbjöds då att bli landshövding i Uppsala län. Och där har hon och hennes man blivit kvar även efter pensioneringen 2002.

Var det svårt att gå från politiken till det opolitiska landshövdingejobbet?

– En sak förändrades omedelbart. Jag började läsa tidningen annorlunda! säger denna inbitna partipolitiker.

– Och så blev jag ju statlig tjänsteman. Det var annorlunda. Men det var otroligt lärorikt. Länsstyrelsen är en myndighet som kan beskrivas som statens regionala organ och som arbetar inom de flesta politikområden. Mitt arbetsfält var mycket brett och där fanns kolossalt kapabel personal. En landshövding måste vara partipolitiskt neutral men visst driver man politik i den meningen att man kan driva en viss linje, säger Ann-Cathrine Haglund bestämt.

Hon menar att en landshövding väljer profil, inriktning på sin verksamhet. Eller som hon uttrycker saken: ”Det fanns utrymme för att göra det som jag tycker är rätt och riktigt.”

Detta innebar att hon samarbetade nära med näringslivet – särskilt under tiden i Malmöhuslän. Tillsammans med företagen arbetade hon för enklare regler, lägre skatter, bättre utbildning, o.s.v. ”En förnuftig politik för utveckling av länet”, säger hon själv. Skånes Livsmedelsakademi var en del av utvecklingsansträngningarna. Hon besökte Kina flera gånger för att som myndighetsperson hjälpa näringslivet att öppna dörrar. Men hon hjälpte också till att öppna dörrar i Sverige. Bådadera ingick, säger hon, i hennes strategi att på bästa sätt ta tag i de regionala utvecklingsfrågorna. ”En landshövding ska vara länets öga och öra på allehanda sätt”, anser hon.

I Uppsala fortsatte hon på samma not men fick även en rad nya ägg i sin korg. Idag är hon bl.a. ordförande för Sällskapet Pelle Svanslös Vänner och Föreningen Fredsmuseum på Uppsala Slott i syfte att skapa Sveriges första fredsmuseum. Det är meningen att föreningen skall planera och driva ett fredsmuseum i Dag Hammarskjölds anda och samtidigt belysa svenska insatser i FN:s fredsbevarande styrkor. Föreningen siktar på att öppna åtminstone Hammarskjölddelen i december 2005.

En grupp i Sällskapet Pelle Svanslös Vänner öppnar i juni 2004 Pelle Svanslös Hus i Uppsala – ett hus där barn kan leka i Pelles anda.

– Satsningen på Pelle Svanslös är ett sätt att markera något annat än den akademiska sidan av Uppsala.

Sin vana trogen – att spela på hela det breda politiska fältet – har Ann-Cathrine Haglund dock även en rad uppdrag utanför livet i Uppsala. Nämnas kan ordförandeskap i Danshögskolan i Stockholm, Stockholms Marina Forskningscentrum, Stiftelsen Konung Gustaf V:s Jubileumsfond (fond för cancerforskning), Stiftelsen Gällöfsta Utbild-

ningscentrum (ledarskapsutbildning) och Eric Sahlströminstitutet (folkmusikinstitut).

Nå, hur ser Ann-Cathrine Haglund på framtiden? Vad är viktigt?

– Tillväxtfrågorna, svarar hon utan att tveka. Det måste löna sig för människor att utbilda sig, ta egna initiativ och att driva fram nya företag som kan växa. Att all utbildning har högsta kvalitet är avgörande.

Hon förklarar att de flesta trodde på en ljusnande framtid då Berlinmuren föll och en demokratiseringsvåg tycktes svepa över Europa. Få var nog de som då förutspådde att vi inom en snar framtid skulle uppleva krig och terrorism på den europeiska kontinenten. Men, säger Ann-Cathrine Haglund, ”jag är förhoppningsfull. Det måste man vara!”

Ann-Cathrine Haglund

Född 1937 i Örebro.

Studentexamen 1957 i Örebro

Fil.mag., språklärare

Riksdagsledamot 1979–1993

Riksdagens socialutskott 1979–1988

Riksdagens utbildningsutskott 1988–1993, ordförande 1991–1993

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Regeringens AIDS-delegation

Europarådets parlamentariska församling 1989–1992

FN:s generalförsamlingar 1984 och 1985

Ordförande Moderata kvinnoförbundet 1981–1990

Ledamot av partistyrelsen 1978–1990, förtroenderådet 1986–1993

Landshövding i Malmöhus län 1993–1996

Landshövding i Uppsala län 1997–2002

Ordförande i utredningar:

Betygsberedningen U1990:07

A Multidisciplinary Approach: A New Strategy for the Social Field, rapport åt Europarådets generalsekreterare 1997. MEP(97)6

Fristående utbildningar med statlig tillsyn inom olika områden. SOU 1998:11

Representerade Sverige i den europeiska landshövdingeorganisationen European Days. Hedersledamot sedan 2002.

Ordförande i statliga myndighetsstyrelser (SLU 1993–1999, Polarforskningssekreterariatet 1993–1996, Kungliga Biblioteket 1994–2000, Statens Försvars-

historiska Museer 1997–2003, Danshögskolan 2001–, Stockholms Marina forskningscentrum 1999–)

Ledamot i statliga myndighetsstyrelser (Högskolan i Örebro 1988–1992, Kungliga Operan 1994–1997, Statens Fastighetsverk 1996–1999)

Ordförande i stiftelsestyrelser (Gällöfsta Utbildningscentrum 2003–, Eric Sahlströminstitutet 2003–, Andreas Ands Minne 2003–, Gustaf V Jubileumsfond 2004–)

Ordförande i Samfundet Sverige-Israel 1990–1994

Ordförande i Sällskapet Pelle Svanslös Vänner

Ordförande i Förbundet för Sveriges Folkförsvar